

INTERJÚ VIRÁNYI ATTILÁVAL, A METROPOL EGYÜTTES ALAPÍTÓJÁVAL

Három tucat szekus egy rockzenekar nyomában

FOTÓ: ZILAHÍ CSABA

Idén ünnepeli alapításának 50. évfordulóját a nagyváradi Metropol rockegyüttes. A múlt század 70-es, 80-as éveinek népszerű zenekara a Szekuritáté figyelmét is felkeltette. Lehallgatásokról, megfigyelésekről beszél interjúnkban az egyik alapító tag, a jelenleg Németországban élő Virányi Attila.

→ZILAHÍ CSABA

Vastag dossziét állított össze az együttes tagjairól a Szekuritáté. Hogyan történt ez a követés, láttatok ennek a jelét?

2004-ben tértem vissza Bukarestbe, ahol egy nagynéném élt. Megígértem neki, hogy születésnapján felkeresem. Sok ismerőssel találkoztam, és a beszélgetések során felmerült az, hogy ki volt besúgó. Mondtam, nem tudok semmi biztosat, konkrétumok nincsenek. Annak idején történt olyan, hogy a kollégám megkért, a beépített poloskákat próbáljam megtalálni, mivel a szakmámhoz tartozott. Hangmérnökként elektrotechnikát is tanultam, saját rádióadóm volt, sok más egyébbel is foglalkoztam. Megkerestem a lehallgatókészüléket és az illető kezébe nyomtam. „Innentől kezdve a te dolgod, engem felejs ki ebből az ügyből” – mondtam.

Egy hangmérnök számára mi volt gyanús?

Néha annyira sistergett a telefonkészülékem, hogy használhatatlanná vált. Nagyvárad kicsi város, mindenki mindenkit ismer, így megkerestem ismerőseimet a telefonközpontban, hogy tegyenek valamit, mert nem tudok beszélni. Turnékat kellett szerveznem, szállodákat foglalnom, és egyfolytában zúgott a készülék. Abban az időben szénmikrofonok voltak, le is cseréltem a kapszulát, de ez sem segített. Egyértelmű volt, hogy van valami gubanc. A barátom kihívott az utcára, és elmondta, semmit nem tudnak tenni, mert rajta vannak a szekusok.

Megpróbáltak beszervezni?

Fărcașu elvtárs, a kultúráért felelős tiszt többször is megkönyékezett koncertek során, hogy milyen jó lenne, ha elmennénk beszélgetni egy jó Kent cigaretta és egy finom kávé mellett. Ilyen taktikázás folyt a részükről, és többek között a szekus megadta a telefonszámát is. Egy nap felhívtam a művelődési házból, és elmondtam: gond van, mert a telefonkészüléket olyan lehallgatórendszerre kapcsolják, ami miatt nem tudom használni. Hozzátettem, nem szeretnék nekik problémát okozni azzal, hogy én különböző helyekre megyek, és mindig követnek, vajon hol lehetek, mit beszélek. Természetesen az volt a válasz, hogy szó sincs ilyesmiről. Amikor a művelődési házból hazajöttem, édesanyám újságolta, hogy a telefonunknak csodálatos hangja van, mintha új lenne. Innen tudtam, hogy az otthoni készülékemet rendszeresen lehallgatták, de hát ez nem volt újdonság.

Megnézted a dossziédát?

Boros Zoltán és más bukaresti ismerősöm kérdezte, miért nem adom be a kérvényt, hiszen ma már lehetőség van a szekus iratok megtekintésére. Arra gondoltam, igazuk van, kapjunk végre tiszta képet. Nem bosszúvágy vezérelt, csupán az, hogy lássak tisztán. Beadtam a kérelmet, és egyszer csak a németországi postaládámban volt a levél, amiben megírták, találtak négyezer iratot, és amennyiben szeretném ezeket megtekinteni, vegyem fel velük a kapcsolatot. Közölték, hogy jegyzeteket lehet készíteni az olvasóban, fényképekről, hangfelvételekről ugyanakkor nem tudnak másolatokat adni. 2005-ben elmentem Bukarestbe, és megnéztem a dokumentumokat.

Mit találtál az iratokban?

Legnagyobb csodálkozásomra egy irattal megtömött szekérekéket toltak kifelé. Az állt rajtuk, hogy Varga. Mondom, én nem Varga vagyok, hanem Virányi. Persze, mondják, de ez a jel-szavam. Eszembe nem jutott, hogy azt is fedőnévvel látják el, akit megfigyelnek, nem csak azokat, akik besúgnak. A lényeg: három iratcsomó volt, az egyik bukaresti főiskolás koromból, amikor két kollégámmal együtt figyeltek meg. Érdekes, hogy nem is annyira a szeku iratai voltak, hanem a katonai elhárítás egyik osztálya foglalkozott velünk 1970-ben. Előre megírt nyomtatványok voltak, ahol olyasmik szerepeltek, hogy „imperialista eszméket vall”, „valószínűleg el akarja hagyni az országot”. Ezeket csak kipipálták, pecsétet nyomtak rá, és ráírták a nevet. Szerepelt benne, hogy hol miket mondtam. Zenekart alapítottam a főiskolán, ezt is megfigyelték, nemzetbiztonsági kérdés volt, hogy mit játszunk. A második iratcsomó a lakáslehallgatásról szólt, ezekkel kevesebbet foglalkoztam, egyszerűen tragikomikus, ami azokban szerepel.

Kiderült, hogy mikortól követték az együttes tagjait?

A harmadik, a legnagyobb iratcsomó volt a legérdekesebb. Ugyanis 1975-től, amikor a nagyváradi Szakszervezetek Művelődési Házában az egyik öltözőt megkaptuk próbateremnek, azt bemikrofonozták, és ez 1981-ig, ameddig elhagytam az országot, 24 órás megfigyelés alatt állt. Nem vezettem soha naplót, de most rendelkezésemre áll a tökéletes leírása azoknak az időknél. Tulajdonképpen 37 tiszt foglalkozott a Metropol-üggyel, tábornokoktól kapitányokig. 17 besúgó volt listázva, akik közül kettőt érdekes módon nem lehetett felfedni. A többi egyértelműen lehetett azonosítani, de kettőről, akikhez csak annyit írtak, hogy ugyanolyan nemzetiségűek, és ugyanolyan szakmájúak, nem. Külön kértem, fedjék fel őket – erre van lehetőség utólag –, de azt mondták, ez nem lehetséges. Ilyenkor két lehetőség van: vagy meghalt az illető, vagy még mindig aktív.

A Metropol 37 embernek adott munkát, ami egy közepes vállalkozással is felér...

Amikor megemltem a dossziékat, kicsúszott egy fénykép. Egy kö-

Középkorában kezdte, és a mai napig koncertezik Virányi Attila

vetési fotó: hárman vagyunk rajta, Orbán András, Ráduly Béla és jómagam. Gondolkoztam, hogy ha én innen kimegyek, másoknak is el kell mesélnem, mit olvastam. Igen ám, de ki hiszi el? A másolatokat csak hónapok múlva küldték utánam. Fogtam a képet – erről úgysem készítettek volna másolatot –, és elhoztam. Nagyon érdekes elolvasni a hátlapjára írt jegyzeteket. Noha Rádulyt mindenki ismerte Nagyváradon, a megfigyelő nem. Valószínűleg egy „betelepített” lehetett. Valami ezredes kiegészítette, de az meg az én nevemet írta el. Meg vagyunk számozva a képen, hogy a hátlapján nehogy eltévesszenek. Egészen nevetséges dolgok ezek, de a fizetésükért nekik kellett létrehozni egy olyan helyzetet, miszerint valami borzalmasan fontos dolgot végeznek, és valami rettenetes államcsíny tudnak ezzel kivédeni...Bizonyos pontig mulattam a dolgokon, másrészt elkészerít, hogy ilyen semmiségeken múltak egészen tragikus dolgok. Ha nem lettünk volna annyira ismertek, bizony landolhattunk volna akár a börtön falai között is.

→**Tulajdonképpen 37 tiszt foglalkozott a Metropol-üggyel, tábornokoktól kapitányokig. 17 besúgó volt listázva, akik közül kettőt érdekes módon nem lehetett felfedni. (...) Kértem, fedjék fel őket – erre van lehetőség utólag –, de azt mondták, ez nem lehetséges. Ilyenkor két lehetőség van: vagy meghalt az illető, vagy még mindig aktív.**

Idén 50 éves a Metropol, hogyan érzik magukat most a tagjai?

Köszönöm, jól vagyunk. 2014-ben beállt közénk új énekesünk, Dobos Jóska – ő a legfiatalabb, egyéves volt, amikor a Metropol első koncertjét tartotta –, nagy rajongója volt mindig az együttesnek, el sem hitte, amikor meghívtam próbaéneklésre. A hangja a Ráduly Béluci hangjának a reinkarnációja: amikor hallottam, szinte beleborzongtam. A banda töretlenül megy tovább, 2016-ban megjelent egy lemezünk The Black Box címmel. Azokat a dalokat tartalmazza, amelyeket még Romániában vettünk fel, és dobozokban csempészünk ki. Olyan magyar nyelvű dalok, amik a román hanglezvállalatnál már nem jelenhettek meg. Egy lemezünk jelenhetett meg magyarul annak idején. Érdekes, sosem mondták, hogy tiltják, hanem azt, hogy gazdaságilag kifizetődőbb, ha románul jelenik meg lemezünk. Minket mindig az együttzenélés tartott össze, az elején még gázsit sem kaptunk a fellépésekért. Ha ráadásul a közönségnek is szerzünk kellemes perceket, akkor érdemes ezt tovább folytatni...